

Κριστιάν Μπαρτολίν

Αν βασιζόμαστε για πολιτικές αποφάσεις στην ΤΝ μπορεί να βαδίσουμε σε πολύ επικίνδυνα μονοπάτια

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΣΤΗΝ ΞΕΝΙΑ ΤΟΥΡΚΗ

Μέχρι πρόσφατα όταν οι περισσότεροι από εμάς αναζητούσαν κάποιου είδους πληροφορίες έτρεχαν στις μηχανές αναζήτησης και κυρίως στην Google. Το «google it» έφτασε στο σημείο να γίνει συνώνυμο της ίδιας της διαδικασίας της αναζήτησης. Πλέον, αυτό που ακούμε να λέγεται είναι «θα το ψάξω στο ChatGPT» ένα σύστημα, δηλαδή Τεχνητής Νοημοσύνης (ΤΝ). Τα τελευταία χρόνια βλέπουμε την Τεχνητή Νοημοσύνη να βρίσκει όλο και μεγαλύτερη χρήση στην καθημερινότητά μας. Το ίδιο συμβαίνει και στην πολιτική αλλά και στις εκλογές. Με λίγα λόγια με τη δημοκρατική διαδικασία. Υπάρχουν πολλοί κίνδυνοι αλλά και ευκαιρίες είπε μιλώντας στον «Φιλελεύθερο», ο Κριστιάν Μπαρτολίν, γενικός γραμματέας της Επιτροπής Τεχνητής Νοημοσύνης για το Συμβούλιο της Ευρώπης που βρέθηκε πρόσφατα στην Κύπρο για μια εκδήλωση για την Τεχνητή Νοημοσύνη που διοργάνωσε το Ίδρυμα Κοινοβουλευτισμού και Συμμετοχικής Δημοκρατίας της Βουλής των Αντιπροσώπων. Όπως εξήγησε πρόκειται για ένα πολύ ισχυρό εργαλείο που μπορεί να βοηθήσει τις κοινωνίες να γίνουν πιο συμμετοχικές αλλά και πιο συμπεριληπτικές. Οι δυνατότητες της ΤΝ για μετάδοση μηνυμάτων είναι εκπληκτικές αλλά την ίδια στιγμή αυτό μπορεί να καταστεί επικίνδυνο εξαιτίας της γρήγορης παραγωγής και διάδοσης ψεύτικων ειδήσεων. Αυτό ακριβώς είναι ο φόβος του Κριστιάν Μπαρτολίν ότι

© Κριστιάν Μπαρτολίν μπροστά από το εμβληματικό έργο του Κύπριου ζωγράφου Αδαμάντιου Διαμαντή στην Λεβέντειο Πινακοθήκη

Πρέπει να μπουν κανόνες στη χρήση της Τεχνητής Νοημοσύνης

μπορεί να στραφεί εναντίον μας. «Αν χρησιμοποιείται για να διευρύνει τη συμμετοχή στη δημοκρατία, νομίζω ότι είναι κάτι εξαιρετικό. Από την άλλη αν χρησιμοποιείται για να ελέγχονται οι άνθρωποι και αυτό γίνεται με τρόπους που πολλές φορές δεν είναι εμφανείς, τότε είναι κάτι αρνητικό», εξήγησε. Θεωρεί πως ο μεγαλύτερος κίνδυνος κρύβεται στο γεγονός πως τα προϊόντα της Τεχνητής Νοημοσύνης δύσκολα μπορούν να ξεχωρίσουν από την πραγματικότητα. «Η ΤΝ δεν δίνει σωστές απαντήσεις, άλλωστε πρόκειται για αλγόριθμους πρόκειται για αλγόριθμους που προβλέπουν ποια είναι η πιο πιθανή σωστή απάντηση ανάμεσα σε πολλές. Και μπορεί μερικές φορές να μοιάζει ότι αλληλοεπιδρούμε

με έναν άνθρωπο, αλλά φυσικά αυτό δεν ισχύει», επεσήμανε.

-Το τελευταίο διάστημα η Τεχνητή Νοημοσύνη (ΤΝ) έχει μπει για τα καλά στη ζωή μας. Αυτό είναι μια θετική ή αρνητική εξέλιξη κατά την άποψή σας;

- Πιστεύω πως είναι μια θετική εξέλιξη και η ΤΝ πιθανότατα θα αποδειχθεί μια τεχνολογία που πραγματικά θα ωφελήσει την ανθρωπότητα. Αλλά φυσικά, όπως όλες οι τεχνολογίες, έχει και αρνητικές πλευρές και νομίζω ότι δεν υπάρχει λόγος να υποεκτιμούμε ή να υπερβάλλουμε με αυτές αλλά να είμαστε αρκετά επιφυλακτικοί στη χρήση της. Δεν πρέπει να γίνουμε υπερβολικά εξαρτημένοι από

αυτήν. Δεν πρέπει να βασιζόμαστε εξ ολοκλήρου πάνω της. Πρέπει να διατηρήσουμε την εμπιστοσύνη μας στο γεγονός ότι η ανθρώπινη νοημοσύνη, μας έχει βοηθήσει μέχρι τώρα εδώ και πολλές χιλιάδες χρόνια. Ακόμη και το όνομα Τεχνητή Νοημοσύνη είναι λίγο παραπλανητικό. Στην πραγματικότητα, πρόκειται για αλγόριθμους που προβλέπουν ποια είναι η πιο πιθανή σωστή απάντηση ανάμεσα σε πολλές. Και μπορεί μερικές φορές να μοιάζει ότι αλληλοεπιδρούμε με έναν άνθρωπο, αλλά φυσικά αυτό δεν ισχύει, καθώς δεν έχει την ίδια ολοκληρωμένη προσέγγιση με ένα άνθρωπο. Νομίζω, πρέπει να είμαστε αισιόδοξοι και να την αγκαλιάσουμε σε πολλούς τομείς που δεν υπάρχουν κίνδυνοι όπως η επιστήμη, η

Μας ανησυχεί η παραπλανητική χρήση και η χειραγώγηση

-Ας μιλήσουμε τότε για τον ορθό τρόπο χρήσης. Με ποιο τρόπο η ΤΝ μπορεί να προάγει τη δημοκρατία; Μπορείτε να μας δώσετε μερικά επιτυχημένα παραδείγματα;

- Είναι μια καλή ερώτηση για την εφαρμογή της ΤΝ γιατί είμαστε ακόμη στην αρχή της ανάπτυξής της. Κάποια πειράματα που γίνονται σε όλο τον κόσμο δείχνουν ότι μπορεί να χρησιμοποιηθεί για να αυξηθεί η συμμετοχή, όχι μόνο στις εκλογικές διαδικασίες, αλλά σε άλλες κοινωνικές διαδικασίες. Καλά παραδείγματα είναι όταν χρησιμοποιείται για να μπορούν οι άνθρωποι να εκφράζουν καλύτερα τις απόψεις τους, ή όταν μας βοηθά να μεταφράσουμε ένα κείμενο, για να κατανοήσουμε ένα πολιτικό ή ένα κόμμα. Υπάρχουν βέβαια ανησυχίες κυρίως σε ό,τι αφορά στην παραγωγή deep fake ιστοριών αλλά και εικόνων ή στιδήποτε άλλο. Ο παραπλανητικός χαρακτήρας της ΤΝ είναι ένα σοβαρό ζήτημα. Για παράδειγμα, ένα ψεύτικο βίντεο με ένα πολιτικό να λέει κάποια περίεργα πράγματα. Ακούμε τη φωνή του βλέπουμε την εικόνα του, όλα δημιουργημένα από την ΤΝ. Όμως στο τέλος δεν μας φαίνεται τόσο περίεργο επειδή μπορούμε να το συσχετίσουμε ένα συγκεκριμένο άνθρωπο. Αν αυτό γίνει ο κανόνας θα αρχίσουμε να χάνουμε την εμπιστοσύνη μας στην πραγματικότητα. Και μόλις χαθεί αυτή η εμπιστοσύνη η ομαλή λειτουργία της κοινωνίας θα σταματήσει.

Και ξέρουμε πολύ καλά τι μπορεί να σημαίνει αυτό.

-Αυτό, όμως είναι κάτι που ήδη συμβαίνει. Στις πρόσφατες εκλογές στην Ινδία έχουμε δει βίντεο παραγμένα από την ΤΝ να χρησιμοποιούνται ευρέως.

- Μέχρι στιγμής είμαστε συνηθισμένοι στις πολιτικές διαφημίσεις. Σε αυτό που δεν είμαστε συνηθισμένοι είναι στην χρήση της ΤΝ και δεν στεκόμαστε κριτικά απέναντί της. Δεν ξέρουμε πως λειτουργεί ακόμα. Είναι κάτι που θα γίνει. Θέλω να πω, αν πάμε 100 χρόνια πίσω, οι πλατείες γέμιζαν από ανθρώπους που πήγαιναν σε προεκλογικές συγκεντρώσεις και δεν εμπιστευόνταν το ραδιόφωνο ή την τηλεόραση. Στο μέλλον οι αλγόριθμοι ίσως βοηθήσουν τους πολιτικούς να προσεγγίσουν ακόμη περισσότερους αν-

θρώπους. Δεν βλέπω κάτι κακό σε αυτό, αλλά πρέπει να είμαστε σίγουροι ότι οι πολιτικοί λένε όντως αυτά που τους ακούμε να λένε.

- Επομένως, πως μπορούμε να διασφαλίσουμε πως η οι κίνδυνοι από την χρήση της ΤΝ στην καθημερινότητά μας δεν θα βλάψουν τη δημοκρατία;

-Νομίζω ότι υπάρχουν κάποιες βασικές, ας πούμε, κατευθυντήριες, προστατευτικές γραμμές που πρέπει να τεθούν σε εφαρμογή. Ίσως να χρειαστεί να απαγορευτούν κάποιες χρήσεις της ΤΝ που είναι ιδιαίτερα παραπλανητικές ή να φροντίσουμε να υπάρχουν ξεκάθαρες σημάνσεις ότι κάτι είναι προϊόν ΤΝ. Η Ευρωπαϊκή Ένωση εργάζεται προς το σκοπό αυτό όπως και το Συμβούλιο της Ευρώπης. Και όπως έχω ήδη πει αυτό που μας ανησυχεί ιδιαίτερα είναι αυτή η ικανότητα της ΤΝ να χρησιμοποιείται με παραπλανητικό τρόπο και να χειραγωγεί. Και σε κάποιο βαθμό, υπάρχει πάντα χειραγώγηση στην πολιτική, οι πολιτικοί υπόσχονται πράγματα και δεν τα υλοποιούν. Αυτό που προκαλεί φόβο είναι ότι δεν μπορούμε να διαχωρίσουμε τι είναι πραγματικό τι όχι. Επιπλέον, αρκετές φορές ακόμη και να μας πουν ότι κάτι δεν είναι αληθινό αλλά δημιουργία ΤΝ τείνουμε να ξεχνούμε τη διαφορά αν κάτι όντως αληθοδείχνει και συμβαδίζει με όσα γνωρίζουμε.

Αυτό που προκαλεί φόβο είναι ότι δεν μπορούμε να διαχωρίσουμε τι είναι πραγματικό και τι όχι

Γερή η δημοκρατική παράδοση στην Κύπρο

-Λαμβάνοντας υπόψη το μοναδικό πολιτικό σκηνικό της Κύπρου ποιες προκλήσεις αλλά και ευκαιρίες βλέπεται να δημιουργεί για τη συμμετοχική δημοκρατία η εφαρμογή της ΤΝ;
-Στην Κύπρο έχετε μια ένδοξη δημοκρατική παράδοση. Εργάζεστε πολύ για αυτό και το σύστημά σας λειτουργεί πραγματικά αρκετά καλά. Η ΤΝ μπορεί να παίξει ένα θετικό ρόλο αν την χρησιμοποιήσετε για να αυξήσετε και να βελτιώσετε την συμμετοχή των πολιτών στα κοινά. Δεν μπορώ να δώσω συγκεκριμένα παραδείγματα, αλλά οι αλγόριθμοι μπορούν να χρησιμοποιηθούν ευέλικτα και να ανταποκριθούν στις διάφορες ανάγκες που υπάρχουν. Σε κάθε περίπτωση πρέπει να δείτε τι είναι αυτό που βοηθά τους ανθρώπους και πως μπορεί να βελτιωθεί η κατάσταση. Να βρείτε τι είναι αυτό που τους ενδιαφέρει ώστε να συμμετέχουν στις διαδικασίες λήψης πολιτικών αποφάσεων. Αν η ΤΝ μπορεί να βοηθήσει αυτό είναι καλό. Αλλά όπως είπα απαιτείται ψηφιακή παιδεία, ώστε να χρησιμοποιηθεί σωστά και να μην καταλήξει ένα εργαλείο χειραγώγησης.

-Πιστεύετε πως η ΤΝ θα αλλάξει την δημοκρατία και την πολιτική στο μέλλον; Και αν ναι με ποιο τρόπο;

-Ελπίζω να την αλλάξει προς το καλύτερο, αυξάνοντας την συμμετοχή των πολιτών στις δημοκρατικές διαδικασίες. Ωστόσο, ο φόβος μου είναι ότι μπορεί να οδηγήσει σε μεγαλύτερη πολιτική πόλωση, γιατί θα χάσουμε αυτό που κρατά ενωμένες τις κοινωνίες, δηλαδή την εμπι-

Ο φόβος μου είναι ότι η ΤΝ μπορεί να οδηγήσει σε μεγαλύτερη πολιτική πόλωση, γιατί θα χάσουμε αυτό που κρατά ενωμένες τις κοινωνίες

στοσύνη και θα διαχωριστούμε ακόμη περισσότερο. Δεν θα εμπιστευόμαστε τίποτα γιατί δεν θα ξέρουμε τι είναι ΤΝ και τι όχι και θα καταλήξουμε να χάσουμε τον προσανατολισμό μας. Παράγει εύκολες απαντήσεις, εύκολες λύσεις που τις εμπιστευόμαστε χωρίς δισταγμό. Και αν βασιζόμαστε για πολιτικές αποφάσεις στην ΤΝ μπορεί να βαδίσουμε σε πολύ επικίνδυνα μονοπάτια. Σήμερα, όλοι γνωρίζουμε σήμερα ότι δεν πρέπει να εμπιστευόμαστε κανείς ό,τι βρίσκεται στη Wikipedia, αλλά την ίδια στιγμή είναι μια εύκολη λύση. Αν πρέπει να ελέγξετε κάτι, το κάνω εγώ ο ίδιος, θα κοιτάξω στη Wikipedia για να βρω πληροφορίες για παράδειγμα για ένα πολιτικό που δεν γνωρίζω σε μια άλλη χώρα. Μπορώ όμως να εμπιστευτώ αυτές τις πληροφορίες; Και ο κίνδυνος θα γίνει ακόμη μεγαλύτερος αν αφήσουμε την ΤΝ να επιλέγει για εμάς, τι θα ακούσουμε, τι θα διαβάσουμε.

-Από την εμπειρία στο Συμβούλιο της Ευρώπης, ποια είναι τα μαθήμα-

τα που μάθαμε μέχρι τώρα από την εφαρμογή της ΤΝ; Ποια θα είναι τα βήματα που θα γίνουν ώστε να διασφαλίσουμε ασφαλή χρήση της τεχνολογίας αυτής;

Η εμπειρία που έχουμε μέχρι τώρα είναι πως κάθε τεχνολογία από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα έχει και θετικά και αρνητικά στοιχεία. Η τεχνολογία δεν έχει συνείδηση, είναι οι άνθρωποι που κάνουν τις επιλογές. Εγώ όπως και άλλοι πιο εξειδικευμένοι συνάδελφοί μου εργαζόμαστε για το πως θα εμπλέξουν την ΤΝ στις διαδικασίες λήψης πολιτικών αποφάσεων, για να γίνει η δημοκρατία, όπως έχουμε ήδη πει πιο συμμετοχική. Χρειαζόμαστε να μπου κανόνες. Χρειαζόμαστε προστασία από την άμεση χειραγώγηση. Δεν μπορεί να χρησιμοποιείται

για να καταπνίξει τον πολιτικό λόγο και να εμποδίζει τους ανθρώπους να συμμετέχουν σε πολιτικές διαδικασίες, επειδή θα φοβούνται για το ότι οι αρχές γνωρίζουν για αυτούς ή για τυχόν τιμωρητικά μέτρα εναντίον τους. Ίσως είναι το ίδιο με την τυπογραφία κατά κάποιο τρόπο. Η εφεύρεσή της έδωσε στους ανθρώπους την ευκαιρία να εκτυπώνουν και να διανέμουν παντού ένα μήνυμα. Καλώς ή κακώς το ίδιο πράγμα μπορεί να συμβεί και τώρα. Σε ευρωπαϊκό επίπεδο λαμβάνονται μέτρα. Πρέπει να ενισχύσουμε τις συζητήσεις στις κοινωνίες μας, μεταξύ των πολιτικών και των πολιτών για το πως θέλουμε και πως δεν θέλουμε να χρησιμοποιούμε την ΤΝ. Η τεχνολογία είναι εδώ και είναι στο χέρι μας να κάνουμε την επιλογή.

εκπαίδευση, η υγεία και για πολλές εργασίες που θα απαιτούσαν αλλιώς να καταβάλουμε μεγάλη προσπάθεια. Δεν μπορούμε να αντικαταστήσουμε την ανθρώπινη με την Τεχνητή Νοημοσύνη και πρέπει να διασφαλίσουμε τη διατήρηση της ανθρώπινης αξιοπρέπειας και αυτονομίας στη χρήση της.

-Ας υποθέσουμε ότι ζητάτε από ένα σύστημα ΤΝ να συγκρίνει τις θέσεις υποψηφίων για μια εκλογική αναμέτρηση και να σας εισηγηθεί ποιον να ψηφίσετε. Θα λαμβάνετε καθόλου υπόψη την απάντησή του;

-Όχι δεν θα το έκανα. Νομίζω ότι όταν ψηφίζουμε, όταν κάνουμε φίλους, όταν επιλέγουμε συνεργάτες κάνουμε εμείς την επιλογή. Είναι μια βαθιά ανθρώπινη απόφαση που λαμβάνεται από ανθρώπους. Φυσικά, διαβάζουμε και ενημερώνομαστε από τα μέσα ενημέρωσης για το τι πρεσβεύουν οι διάφοροι υποψήφιοι και αυτό μας βοηθά να πάρουμε αποφάσεις. Και δεν υπάρχει κάτι το προβληματικό σε αυτό, αφού εξ αρχής γνωρίζουμε και τον πολιτικό προσανατολισμό του μέσου στο οποίο καταφεύγουμε, αν είναι για παράδειγμα μια δεξιά ή μια αριστερή εφημερίδα, έχει συγκεκριμένη άποψη και την λαμβάνουμε υπόψη. Αλλά με την ΤΝ εύκολα δημιουργείται η εντύπωση πως η απάντηση που πήρες είναι η ορθή και δεν θα αμφισβητείται εύκολα ίσως γιατί ως άνθρωποι έχουμε την τάση να βασιζόμαστε στις μηχανές και να θεωρούμε ότι κάνουν καλύτερες επιλογές από εμάς.

-Πως βλέπετε το ρόλο της ΤΝ σε ό,τι αφορά στη συμμετοχική δημοκρατία τα επόμενα χρόνια; Η χρήση της ενέχει περισσότερα πλεονεκτήματα ή μειονεκτήματα; -Λοιπόν, αυτό εξαρτάται εξ ολοκλήρου από το πως χρησιμοποιείται. Αν χρησιμοποιείται για να διευρύνει τη συμμετοχή στη δημοκρατία, νομίζω ότι είναι κάτι το εξαιρετικό. Από την άλλη αν χρησιμοποιείται για να ελέγχονται οι άνθρωποι

Κλειδί ο ψηφιακός αλφαριθμητισμός

-Θα μπορούσε να παίξει κάποιο ρόλο η εκπαίδευση και να υπάρχουν ειδικά μαθήματα στα σχολεία;

Έχετε δίκαιο για το ρόλο της εκπαίδευσης. Νομίζω ότι ο ψηφιακός αλφαριθμητισμός, και συγκεκριμένα ο αλφαριθμητισμός της ΤΝ, αν θέλετε, είναι το κλειδί. Αν ξέρουμε με τι έχουμε να κάνουμε, αν μπορούμε να το κατανοήσουμε τότε χάνεται ένα μεγάλο μέρος του να πάει κάτι λάθος. Πιστεύω, πως είναι πολύ σημαντικό τα παιδιά από νωρίς να μαθαίνουν για την ΤΝ και να εκπαιδεύονται στο να ξεχωρίζουν τι είναι αληθινό και τι όχι. Να διδάσκονται πως η ΤΝ δεν μπορεί να αντικαταστήσει την δική τους κριτική σκέψη και άποψη αλλά ότι είναι ένα εργαλείο που τα βοηθά στη διεκπεραίωση κάποιων εργασιών. Να σας πω, όμως ότι περισσότερο ανησυχώ για τους μεγαλύτερους σε ηλικία και όχι για τα παιδιά. Οι ηλικιωμένοι είναι αυτοί που πραγματικά δυσκολεύονται να κατανοήσουν τι είναι η ΤΝ και τι μπορεί να κάνει.

και αυτό γίνεται με τρόπους που πολλές φορές δεν είναι εμφανείς, τότε είναι κάτι αρνητικό. Έχουμε για παράδειγμα συστήματα ΤΝ που μπορούν να ανα-

γνωρίζουν ανθρώπους και μπορούν να συσχετιστούν με βάσεις δεδομένων και πληροφορίες όπως για το πόσους φόρους πληρώνουν, που μένουν. Σκεφτείτε

► Οι δυνατότητες της ΤΝ για μετάδοση μηνυμάτων είναι εκπληκτικές αλλά την ίδια στιγμή αυτό μπορεί να καταστεί επικίνδυνο εξαιτίας της γρήγορης παραγωγής και διάδοσης ψεύτικων ειδήσεων

► Βασιζόμαστε στους αλγόριθμους για να πάρουν αποφάσεις, θεωρώντας πως οι μηχανές κάνουν καλύτερες επιλογές από εμάς

όλο αυτό να συνδέεται και με συστήματα CCTV. Κάθε πράξη μας θα είναι καταγεγραμμένη. Στη συνέχεια, φανταστείτε κάποιον να λαμβάνει μέρος σε μια διαδήλωση και αμέσως να γίνεται αντιληπτό πως δεν έχει πληρώσει τους φόρους του. «Α, ο τάδε διαδηλώνει αλλά μας χρωστά, ας τον βρούμε να καταβάλει τους φόρους και να πληρώσει και πρόστιμο», θα σκεφτούν κάποιοι στην κυβέρνηση. Και αυτό είναι μια ήπια πλευρά. Γιατί σε μια πραγματική δικτατορία άνθρωποι μπορούν να καταλήξουν στη φυλακή, να υποστούν τιμωρίες ή να έχουν επιπτώσεις οι οικογένειές τους. Και γι' αυτό πιστεύω πως αν η ΤΝ χρησιμοποιηθεί για επιτήρηση των ανθρώπων δυνητικά θα έχει μια πολύ κατασταλτική επίδραση στη συμμετοχική δημοκρατία, είτε αυτό είναι στην πραγματική ζωή είτε στην online. Για αυτό και ανησυχώ ότι η χρήση της ΤΝ για σκοπούς παρακολούθησης μπορεί να καταστρέψει τη δημοκρατία.